



פיטר פריי (שמאל) עם בוגי' ומוסיון בהצגת "הכלבים"
"אותי זרקו לכלבים!"

בהתיאטרון הקאמרי, נסיון לעורר רחמים. ופיטר נזקק להם מאוד הפעם. כי האיש שחלם להיות במאי קולנוע גדול והפך במאי שחקן בסרטוני פירוטומה גדול שים של ביסקוויטים, האיש שדיבר גבוהה גבוהה על יעוד אמונותיו וביים מחזבל המטיף לרצח, עמד השבוע בפני אחד ממשברים הגדולים של חייו: אחרי השמצות תיו הסרות הטאקט, זרקו אותו הבימה לכלבים, הפסיקה את משכורתו החדשה בסך 120 ל"י לחודש. אל המשבר החמור נילחה הפעם גם משבר אישי. פיטר נפרד מאשתו, השחקנית בתיה לנצט, עומד ל"התגרש.

פרשת שטיינברג

חבל על הצוואר

עורך-הדין יעקב הנגמון אסף את גלימתו השחורה, התרומם מספסל הסניגוריה ופנה אל הנשיא התורן של בית המשפט המחוזי בתל-אביב, מרדכי קנת: "חבל תלוי על צווארו של מרשי, זה שנתים ימים. מרשי נמצא במצב של גסיסה וכל פסק-דין אחר, חוץ מזיכוי מוחלט, עלול להמיתו."

האיש שנמצא במצב של גסיסה ולפני המוות היה לא אחר מאשר קצין המשטרה המודח, ס.מ.מ. יוסף זינגר, לשעבר ראש הענף הפלילי במשטרת מחוז המרכז וראש חולית החוקרים בפרשת קצין המשטרה זאב שטיינברג. בפני הנשיא התורן סימיו השבוע שני הצדדים, התביעה הכללית והסניגוריה, את סיכומיהם. "אני תובע להרשיע את זינגר באשמת מתן עדות שקר", קרא סגן פרקליט המדינה, עורך-הדין פליקס לנדא.

התובע המזוקן, בעל המבטא האנגלו-סכסי, היה תקיף מאוד: "בכדי לזכות את זינגר, קרא לנדא בקול רם, "יהיה אוניו שריך לקבוע שהשופט שמיר טעתה ברישום הפרוטוקול, שהחקירה של עורך-הדין מרדכי קנת בלתי הגיונית, ששטיינברג שיקר, שעורך-הדין פיקל שיקר, שפרקליט המחוז בראור שיקר..."

כפף עשן. במשך כעשר ישיבות רצופות הנהלה המבאק המשפטי בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב. לראשי המטה הארצי של משטרת ישראל ניתנה אפשרות נוספת לבוא ולהוכיח לציבור ולבית-המשפט, כי טענותיו של זאב שטיינברג — ששהר שיקר וכי כל העלילה שבזימה נגדו בשקר יסודה — אינן נכונות. משפטו של יוסף זינגר, הקצין שנאשם במתן עדות שקר במשפט שטיינברג, היה ההודמנות המתאימה לכך.

אולם התקחה לראות על דוכן העדים ול"שמוע באולם המשפט את כל אותם הקצינים שהשופט שמיר הוקיעה כשקרנים וכמביימי עלילות, נתבדתה כבר בתחילה. הקצינים אפריים הושפטר וראובן מינקובסקי לא הופיעו כלל. במקומם בא סגן המפקח הכללי של המשטרה אברהם זלינגר, ניסה לחפות על מעשיהם של זינגר וחבריו. "בינתים אינני מוכן לקבל את עדותו של זלינגר", אמר פרקליט המדינה קולין גילון, שהופיע אישית במרבית הישיבות.

במקום להשיב על האשמות ניסה זינגר להרים מסך עשן בבית-המשפט: "עורך-הדין תמיר מנהל את התביעה"; "סע יעקב הניג' מן את נאום התביעה, בנסותו לרמוז כאילו התביעה הכללית מקבלת את הוראותיה מ"עורך-הדין תמיר. היתה זו טענה תמוהה. "אני מקבל את ההוראות מן היועץ המשפטי,

(המסך בעמוד 12)

הודאתו של אקשטיין, קבע אגרוט, אינה תופסת, משום שאקשטיין לא הובא להעיד במשפט חירותי. גם לעדותו של בעל מחסן הנשק באבוכיב, עדותו הרשיעה לא ב"מעט את יוסף מנקס במשפט הרצח, לא רצו השופטים להאמין.

מקרה "הסירור" היחיד, שעליו יכלה בן-פורת להסתמך, בבואה להוכיח את קיומו של הארגון הטרוריסטי כביכול, היה האיום שהשמיע שליח הש.ב. דניאל ורניצקי נגד אחד מעריי סולם, שסירב לפעול בתוך החוג. גם לאיום זה לא התייחסו השופטים ברצינות, ועל כל פנים לא זקפוהו לחובתו של חירותי.

קרקף חזק. אחד הקלפים החזקים בבנין הקלפים של הגברת בן-פורת היו מאמריו החריפים של ד"ר ישראל שייב בירחון סולם. היוצא כחוק וברשיון, בירושלים. השופט אגרוט בפסק דינו, שלל את ההנחה כי מאמריו של שייב מהמים משום "הסתה למרד" או קריאה ל"מעשי טירור"; "אין לראות בו (באחד המאמרים שנתחם בפסק הדין) כהוכחה כלשהי (למעט התביעה) מאחר שאיננו מכיל לשון המסיתה לשמוש באמצעי אלימות אם בהרה ואם בזמן ה"קרב..."

לשני השופטים האחרים, אלפרד חיתקין וצבי ברנזון, היתה דעה אחרת, קרובה יותר לדעתה של התובעת בן-פורת. אולם בהיותם מיעוט בתוך חמשת השופטים נדחה הערעור, ובית-הדין העליון החליט פעם נוספת, אחרי שני הרכבי בית-המשפט המחוזי בתל-אביב, כי אין ולא היתה מחתרת טירוריסטית בישראל, כזו ששופרות הש.ב. הכריזו עליה בקולו קולות כדי לטשטש את עקבותיהם של מתכנניו האמיתיים של רצח קסטנר.

אולם בפסק-הדין בערעורו של חירותי ובערעור נגדו, לא נסתיימה פרשת המ"ת, תרת, שהוקמה בדמיונם של בלשי הש.ב. ביוד שזכותם אחרים ישוב בית-המשפט העליון ויתכנס, הפעם כדי להשמיע את החלטתו בערעורו של יוסף מנקס, שהורשע באשמת רצח כהונה תחילה של ד"ר ישראל קסטנר ונדון למאסר עולם. "מה שנותר עתה לבית-המשפט העליון לומר", אמר השבוע אחד המשפטנים שעבדו אחרי פרשת קסטנר מראשיתה, "הוא להחליט: מי הוא ממציאה של אגדת המחתרת, שלא היתה קיימת מעולם."

דרכי אדם

איש ושמו פיטר

א"אפטר היה שלא לרחם על האיש כחוש הפנים, בעל הזקן הבלתי-מטופח והעיניים היוקדות, בעלות המבט התימה, כאילו שלא מן העולם הזה. למרות שזיכור בקול רם, כמעט בצעקה, ונראה מתאמץ מאוד לעשות רושם של חוקפני וזועם. לא היה הבמאי פיטר פריי כזה, שהע שישב בשבוע שעבר במסיבת עיתונאים והוציא מפיו שורה ארוכה של גידופים ועלבונות כלפי התיאטרון הישראלי. הוא היה חיוור מאוד, כולו רטט מהתרגשות, עיניו דבריקו במבט ששחקנים מסגלים אותו לעצמם כשהם באים לשחק דמות של מטורף. הוא נראה עלוב למדי ומעורר רחמים. למעשה היו גם דבריו נסיון לעורר רחמים.

"הכריחו אותי לביים מחזות חובביים", טען פיטר בעברית נלעגת, בעלת מבטא אנגלו-סכסי, "בורוה אותו לכלבים — זרקו אותי! לרצח החפים מפשע — רצחו אותי! לא נותנים לי לעשות מה שאני רוצה... במשך השנים שאני בארץ ירדתי, יש לי אמת אמנותית משלי, אבל לא נותנים לי לבטא אותה."

מי שלא הכיר את פיטר פריי יכול היה להתרשם כאילו באמת עומד לפניו אדם נודף ומסכן, הלוחם למען האמת האמנותית שלו, אך אלה שהכירוהו יכלו רק לגחך.

לספרד חוזרה. כי כמעט בכל 45 שנות חייו אפיינו את פיטר פריי רגשות נחיתות ופחדנות, בהם נהג להסביר את כל כשלוניו. מעולם כמעט לא ניסה להסביר כשלונו בגורמים סובייקטיביים, אלא תלה אותם בנסיבות הייצוגיות. מעולם לא ניסה להסביר כשלונו, אלא לעורר רחמים. פיטר פריי נולד בפנחס פרידמן, במונטרי אול שבקנדה. לדבריו סבל כל ימי ילדותו מאנטישמיות. זו היתה גם הסיבה שכאשר סיים את לימודי האדריכלות באוניברסיטת מונטריאול, נתקל בלעג חבריו ליהדותו, ברח לניו-יורק. זו היתה גם הסיבה ש"פנחס פרידמן, שסבר כי שמו היהודי מכ"שילו בחיים, הפך פיטר פריי. כשהחל את הקריירה האמנותית שלו כ-

כי פרס הניתן לנושים, המציגות את ערחתן בפרהסיה על הבמה, ייקרא על שם איש-המוסר המופלג, בעל הספר מטילת ישרים, שהוא ספר-קודש לכל הישיבות?

מברקים עפו לשני אדומי-הזקן בעיריה, הנציגים הדתיים יהודה מאיר אברמוביץ ו-אברהם בייאר. הם נדרשו להסיר צלם מן היכל, מיהרו ללחוץ על חיים לבנון, ראש העירייה, התלוי בקלותיהם. הם לא עמלו לשוא.

השבוע מסר לבנון את פרס התיאטרון של עירית תל-אביב להבימה. הוא שכח להזכיר כי הפרס נקרא על שם רמח"ל. היתה זה הפרס היחיד שנשאר בעילום שם. הדתיים הפליטו אגדה של הקלה. נדמה היה כי הצלם הוסר מן היכל.

מקובל פורנוגרפי? הם עשו את החשבון בלי אלכסנדר זאב בן-ישי, איש ועדת הפרסים העירונית. בן-ישי, מחתיקי הפקידים בעירייה, שניסח בשעתו את נאומי מאיר דינגנוף, רתח. על ראשו של הגבר הנמוך סמרו שערות רעמתו הבן-גוריוניות הלבנה. התוצאה: ביום הששי האחרון ה"ר פיע דבור באמר ארון, בהתמית אחד י. ברלוי שאיננו קיים, שיצא להוכיח כי לוצאטי המקובל היה אדם חילוני בהחלט, ובעל שירים פורנוגרפיים. הכותרת: "לאן נעלם רמח"ל?"

בעירייה רגשו הרחוקות. אולם בן-ישי ה"עמיד פנים תמימות, כאחד האומרים: "מה פתאום אני?" ואם רמח"ל לא התהפך בקברו, קרוב לודאי שהגם ועדת-הפרסים העירונית לא תתהפך.

מחתרת

בנין הקלפים

כמו בנין קלפים שבונה על שלחן רעוע, התמוטט השבוע הבנין המשפטי המסולף שהשופט המחוזי מרים בן-פורת, לשעבר סגנית לפרקליט המדינה, בנתה בדי עמל, במשך חודשים תמימים, על מנת לשכנע את בתי-המשפט במדינה כי יעקב חירותי ויוסף מנקס הם חברה ומנהיגיה של מחתרת טירוריסטית מסוכנת, שנתכננה להפיל את ה"שלטון בכוח הורוע. שלושה מתוך חמשת שופטי בית-המשפט העליון פוררו השבוע את בנינה של בן-פורת בשתי ידיהם, חיס' לווה כאילו לא היה קיים כלל. "בנין זה של טענות, שעמלה הגברת בן-פורת להקים — יסודותיו רעועים הם", קבעו השופטים שמעון אגרוט, יואל זוסמן ומשה לנדוי.

יעקב חירותי, האיש שבן-פורת רצתה להכתירו, בעזרת הממונה על שירותי ה"בטחון, כ"האיש המסוכן ביותר במדינה, הואשם על-ידי התביעה הכללית בשתי ה"אשמות: (1) בנין שופט, בכך שפרסם כרוז גידופים נגד שופט השלום הראשי בירושלים ד"ר משה פריי, שזיכה את ד"ר ישראל רור דולף קסטנר המנוח מאשמת שבועת שקר; (2) הנהגת מחתרת טירוריסטית, שאחד מ"המשיגיה היה רצח ד"ר ישראל קסטנר. בית-המשפט המחוזי בתל-אביב מצא את חירותי אשם באשמה הראשונה, זיכה אותו לחלוטין מן השניה. "מחתרת טירוריסטית כזו לא היתה קיימת כלל", קבעו אז שלושת השופטים המחוזיים.

בפני חמשת שופטי בית-המשפט העליון, ניסתה בן-פורת לסתור את קביעת בית המשפט המחוזי בתל-אביב. בימים אחר-רונים, לפני שמונתה למשרת שופטת מחוזית, חרף התנגדותם של עורכי-הדין במ"דינה, טענה בן-פורת בערעורה: "חירותי היה חבר בחבר אנשים שרצח את ד"ר קסטנר. הוא היה חבר בחוגי סולם יחד עם יוסף מנקס, שהוכרו עוד בשנת 1953 כחבר מחתרת טירוריסטית, והוא עצמו הורשע או נחבר באתה מחתרת. זהו הקשר בין שתי המחתרות וההוכחה לקיומה של המחתרת הנוכחית."

מחתרת ללא טירור. שלושה מתוך חמשת השופטים שישבו בדין ערעורו של היועץ המשפטי נגד יעקב חירותי, מצאו את טענותיה של בן-פורת כמופרכות מעיקרן. אחרי שחמשת השופטים דחו את ערעורו של חירותי עצמו ומצאוהו אשם בפרסום הכרוז נגד השופט פריי, קבע השופט שמ"עון אגרוט בפסק-דין הרוב: "...ההנחה בדבר המשכיות חברותו של פלוגי בארגון טירוריסטי אליו השתייך בעבר, תופסת אך ורק בתנאי וכל עוד נמשך קיומו של ארגון טירוריסטי זה."

העובדות — קבעו אגרוט וחבריו — קובעות את ההיפך. שופטי בית-המשפט העליון קבעו כי לא הובאה שום הוכחה ממשית לקשר שבין יוסף מנקס לבין יעקב חירותי, בביצוע רצח ד"ר ישראל קסטנר.